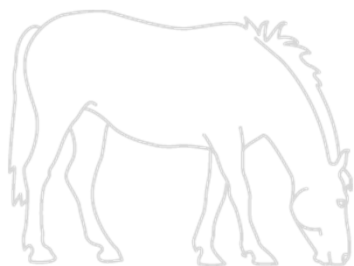

BILAGA

0.0 Översikt moment i standardrutinerna

Detta är en översikt över de moment som företaget bör upprätta standardrutiner för. Det kan finnas fler moment på den enskilda anläggningen som behöver vara med.

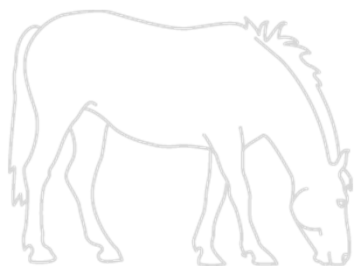

Ankomst	Drivning	Uppstallning och skötsel	Fixering	Bedövning	Avblodning	Oförutsedda händelser och haveri
•Kompetensbevis •Systematisk bedömning av djuren •Avlastning utan fördröjning •Avlivning av sjuka och skadade djur •Reservutrustning för bedövning och avlivning vid ankomst •Underhåll av reservutrustning	•Kompetensbevis •Djuren hanteras lugnt, användning av hjälpmedel •Gruppstorlek vid drivning •Djuren skyddas från att falla och halka •Djur lämnas ej i drivgångar vid avbrott i slakten	•Kompetensbevis •Djuren hanteras lugnt •Djuren garanteras fysiskt välbefinnande, hålls rena och skyddas från att falla eller halka •Ständig tillgång på dricksvatten •Utfodring om tid för transport och uppstallning >12h •Tillsyn minst morgon och kväll •Djur slaktas utan onödigt dröjsmål (maxlängd uppstallning) •Avlivning av sjuka och skadade djur i hägn •Tillgång till reservutrustning för bedövning och avblodning •Underhåll av reservutrustning	•Kompetensbevis •Rörelsefrihet begränsas för rätt placering av skott •Hur fixering går till	•Kompetensbevis •Placering av skott •Parametrar för bedömning av tillräcklig bedövning •Ombedövning. Åtgärder vid ej tillräcklig bedövning •Utrustning och reservutrustning •Underhåll av utrustning och dokumentation •Längsta intervall mellan bedövning och avblodning	•Kompetensbevis •Längsta intervall mellan bedövning och avblodning •Djur avlivs så snart som möjligt efter bedövning •Kontroll av att bedövning fortsatt är tillräcklig •Länkning och upphängning •Utförandet av avblodningen •Parametrar för bedömning av att djuret är dött	•Standardrutinerna tar hänsyn till tekniska fel, t.ex. strömbavbrott eller andra omständigheter som stoppar eller fördröjer slaktarbete, eller på annat sätt påverkar djurskyddet negativt. •Plan för att åtgärda tekniska fel.

2.0 Ankomst

Detta är ett exempel på utformning av standardrutiner. Företaget anpassar sina standardrutiner efter vad som framgår i vägledningen och efter de specifika förhållanden som råder på anläggningen. De nedan angivna exemplen ska inte ses som heltäckande eller på förhand godkända av de behöriga myndigheterna. Däremot är de utformade på varierande vis, vilket förhoppningsvis kan tjäna som inspiration. Det är alltså viktigt att standardrutinerna ALLTID anpassas efter de lokala förutsättningarna. Detta innebär även att detaljeringsgraden kan variera, beroende på slakteriets storlek, antal inblandade anställda, hur komplexa processerna är och så vidare. Oavsett vilket, så behöver alla processer som berör de levande djuren beskrivas.

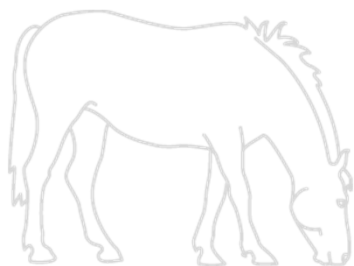
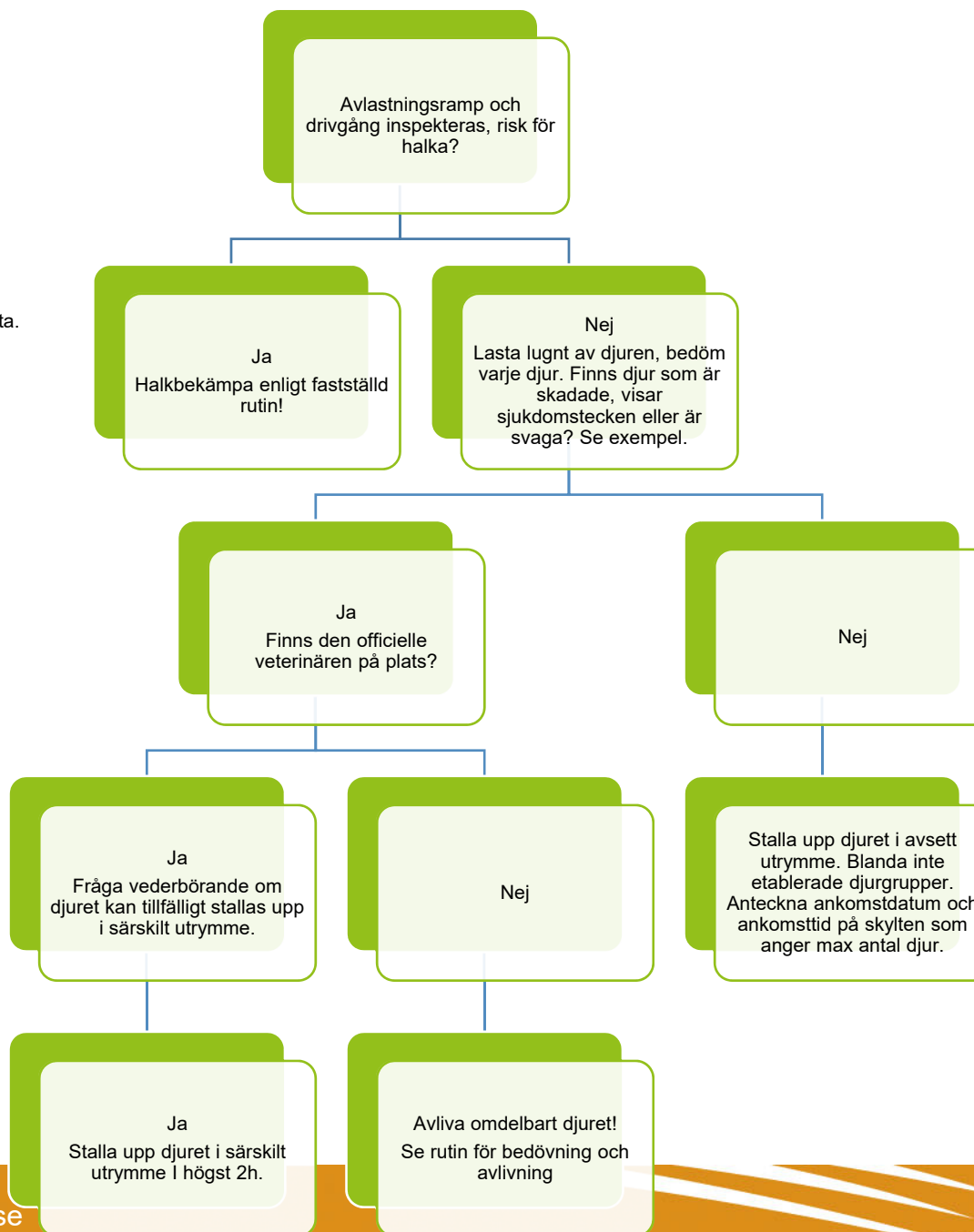

Den som lastar av djuren från transporten och bedömer deras status, har kompetensbevis för detta.

2021-10-04

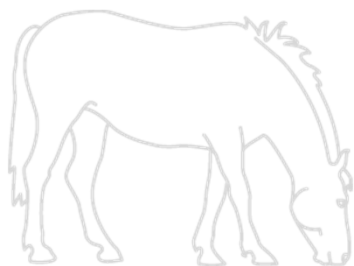
Exempel)

*Avsaknad av delar av lemmar.
Synliga frakturer.
Synbart halt djur.
Balansproblem.
Avsliten hud och sårskador
som inte är lindriga.
Sjukliga förändringar, t.ex.
förändrade klövar,
tumörer/svullnader,
munåkommor, etc., som leder
till lidande.
Inåtväxande horn.
Djur som inte reser sig, eller
synbart försvagade djur.
Starkt avmagrade/utmärglade
djur.
Djur med starkt förorenad päls
(har svårt att hålla värmen).
Bukbrock.
Ögonskador och allvarigare
åkommor i ögonlock.
Livmoderframfall,
ändtarmsframfall.*

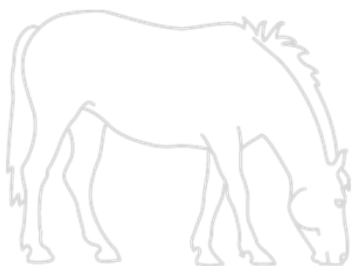
3.0 Drivning

Detta är ett exempel på utformning av standardrutiner. Företaget anpassar sina standardrutiner efter vad som framgår i vägledningen och efter de specifika förhållanden som råder på anläggningen. De nedan angivna exemplen ska inte ses som heltäckande eller på förhand godkända av de behöriga myndigheterna. Däremot är de utformade på varierande vis, vilket förhoppningsvis kan tjäna som inspiration. Det är alltså viktigt att standardrutinerna ALLTID anpassas efter de lokala förutsättningarna. Detta innebär även att detaljeringsgraden kan variera, beroende på slakteriets storlek, antal inblandade anställda, hur komplexa processerna är och så vidare. Oavsett vilket, så behöver alla processer som berör de levande djuren beskrivas.

Den som driver djuren har kompetensbevis för detta.

*Fastställ rutin för halkbekämpning. Halka kan exempelvis uppträda vid gödsel förorening eller vätska/is, etc.

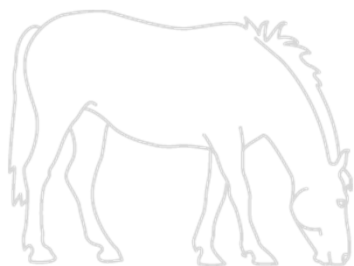

- **Drivgångar i deras fulla längd inspekteras**
 - Är drivgången utformad så att djur tydligt kan uppfatta vägen utan att utsättas för vägval? Finns det hinder för djur att gå framåt (ex. reflektioner från vatten, kvarglömd utrustning, skillnader i ytskikt golv, etc.)?
 - Om nej, genomför nödvändiga åtgärder (reparationer/förbättringar)!
 - Är drivgångarna utan skaderisker?
 - Om nej, genomför nödvändiga åtgärder (reparationer/förbättringar)!
 - Risk för halka?
 - Om nej, halkbekämpa enligt rutin*!
- **Djuren hanteras lugnt och drivs i mindre grupper till bedövnings-/avlivningsplatsen.**
 - Djur från olika etablerade djurgrupper blandas ej.
 - Hjälpmedel X för drivning får användas på Y sätt.
- **Vid avbrott i slakten (fikaraster, lunch, etc.), lämnas inga djur i drivgångar och uppsamlingsfällor!**

4.0 Uppstallning och skötsel – inspektion av hägn

Detta är ett exempel på utformning av standardrutiner. Företaget anpassar sina standardrutiner efter vad som framgår i vägledningen och efter de specifika förhållanden som råder på anläggningen. De nedan angivna exemplen ska inte ses som heltäckande eller på förhand godkända av de behöriga myndigheterna. Däremot är de utformade på varierande vis, vilket förhoppningsvis kan tjäna som inspiration. Det är alltså viktigt att standardrutinerna ALLTID anpassas efter de lokala förutsättningarna. Detta innebär även att detaljeringsgraden kan variera, beroende på slakteriets storlek, antal inblandade anställda, hur komplexa processerna är och så vidare. Oavsett vilket, så behöver alla processer som berör de levande djuren beskrivas.

Den som ansvarar för
uppstallning och
skötsel har
kompetensbevis för
detta.

2021-10-04

Utrymmen inspekteras

Goda förutsättningar
(ex. plats, belysning)
för att kunna tillse
djuren måste finnas,
dvs. den som är
ansvarig för tillsyn och
skötsel måste på ett
enkelt och fullgott sätt
kunna utföra sin
uppgift.

Inspektera utrymmena
inför varje
djurankomst.
Grundligare
genomgång av
utrymmens kondition
genomförs med X
intervall.

Finns en tydlig skylt med
- max antal djur som får
hållas i box och med
- plats att skriva datum och
klockslag för djurens
ankomst?

Kan djurens fysiska
välbefinnande garanteras?

Finns tillgång till
reservvapen?
Finns torr och
funktionsduglig ammunition?
Finns vass stickkniv?

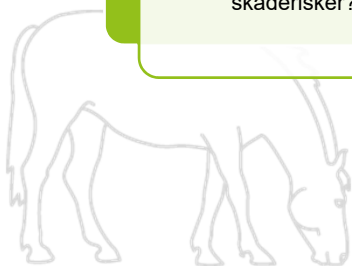
Kommer djuren kunna vara
uppstallade på ett säkert
sätt?

Är skiljeväggar
rymningssäkra och utan
skaderisker?

Behöver underlaget åtgärdas
så att djuren kan hållas rena
och ha god komfort?
Behöver strömaterial
tillföras?
Behöver utrymmet tas ur
bruk?

Finns säkerställd tillgång till
dricksvatten?
Kontrollera flöde eller nivå i
kar!

Finns risk att rovdjur/hundar
kan komma in? (Mindre
slakterier i glesbygd)
Kan djur av olika storlek och
kön riskera komma in till
varandra?

4.2 Uppstallning och skötsel – tillsyn av djuren

Detta är ett exempel på utformning av standardrutiner. Företaget anpassar sina standardrutiner efter vad som framgår i vägledningen och efter de specifika förhållanden som råder på anläggningen. De nedan angivna exemplen ska inte ses som heltäckande eller på förhand godkända av de behöriga myndigheterna. Däremot är de utformade på varierande vis, vilket förhoppningsvis kan tjäna som inspiration. Det är alltså viktigt att standardrutinerna ALLTID anpassas efter de lokala förutsättningarna. Detta innebär även att detaljeringsgraden kan variera, beroende på slakteriets storlek, antal inblandade anställda, hur komplexa processerna är och så vidare. Oavsett vilket, så behöver alla processer som berör de levande djuren beskrivas.

Den som ansvarar för uppstallning och skötsel har kompetensbevis för detta. Namnge person!

Tillsyn och skötsel av djuren

Inspektera utrymmen enligt rutin, innan djur släpps dit.

Djuren hanteras lugnt vid uppstallning.
Tillsyn sker minst morgon och kväll. På kvällen efter att samtliga djur ankommit.
Datum och klockslag för ankomst noteras på skylt vid utrymme.

Dricksvatten

- Samtliga djur har kontinuerlig tillgång på dricksvatten.
- Kan djuren dricka ur vattensystemet (djuren behöver vara vana vid befintlig utrustning)
- Tillräckligt antal platser där djur kan dricka finns.

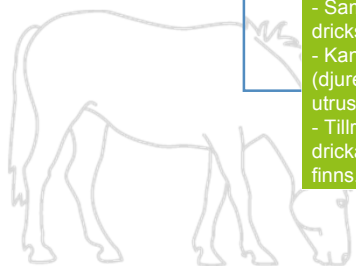
Foder (utfodring sker om sammanlagd tid för transport och uppstallning >12h)

(Strä)foder finns tillgängligt i tillräcklig mängd (anpassad till djurslaget).
Djuren kan tillgodogöra sig fodret, kontrollera kvalitet.
Fodertillgång kontrolleras X ggr dagligen, påfyllning vid behov. Fyll på med X mängd.

Skadade och sjuka djur

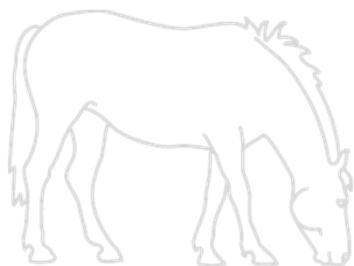
Bedömning av vilka djur som ska slaktas först görs.
Djur som är sjuka och skadade (se exempel) avlivas.
Djur som inte kan gå avlivas på platsen.
Djur avlivas enligt rutin för avlivning.

Exempel)
Avsaknad av delar av lemmar.
Synliga frakturer.
Synbart halt djur.
Balansproblem.
Avsliten hud och sårskador som inte är lindriga.
Sjukliga förändringar, t.ex. förändrade klövar, tumörer/svullnader, munåkommor, etc., som leder till lidande.
Inåtväxande horn.
Djur som inte reser sig, eller synbart försvagade djur.
Starkt avmagrade/utmärglade djur.
Djur med starkt förorenad päls (har svårt att hålla värmen).
Bukbrock.
Ögonskador och allvarligare åkommor i ögonlock.
Livmoderframfall, ändtarmsframfall.

5.0 Fixering

Detta är ett exempel på utformning av standardrutiner. Företaget anpassar sina standardrutiner efter vad som framgår i vägledningen och efter de specifika förhållanden som råder på anläggningen. De nedan angivna exemplen ska inte ses som heltäckande eller på förhand godkända av de behöriga myndigheterna. Däremot är de utformade på varierande vis, vilket förhoppningsvis kan tjäna som inspiration. Det är alltså viktigt att standardrutinerna ALLTID anpassas efter de lokala förutsättningarna. Detta innebär även att detaljeringsgraden kan variera, beroende på slakteriets storlek, antal inblandade anställda, hur komplexa processerna är och så vidare. Oavsett vilket, så behöver alla processer som berör de levande djuren beskrivas.

Den som fixerar
djur har
kompetensbevis
för detta.

Indrivning

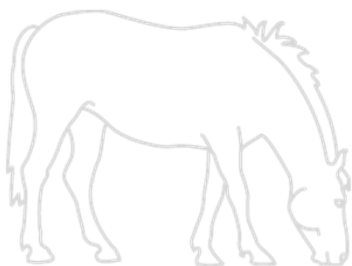
- X antal djur drivs lugnt in till slaktplatsen / bedövnings-boxen.
- Djur lämnas inte längre stund i drivgångar.
- Hänsyn till djurslags-specifikt beteende tas vid drivning.

Fixering

- Utan att stressa djuren fixeras de ett i taget (el/mechanisk)
- Djur fixeras genom att X (beskrivning specifik fixeringsmetod).

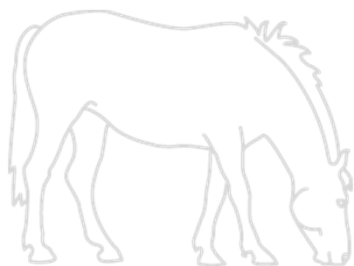
Bedövning

- Bedövning sker på ett djur i taget (el/mechanisk).
- Se rutin för bedövning.

6.0 Bedövning och ombedövning

Detta är ett exempel på utformning av standardrutiner. Företaget anpassar sina standardrutiner efter vad som framgår i vägledningen och efter de specifika förhållanden som råder på anläggningen. De nedan angivna exemplen ska inte ses som heltäckande eller på förhand godkända av de behöriga myndigheterna. Däremot är de utformade på varierande vis, vilket förhoppningsvis kan tjäna som inspiration. Det är alltså viktigt att standardrutinerna ALLTID anpassas efter de lokala förutsättningarna. Detta innebär även att detaljeringsgraden kan variera, beroende på slakteriets storlek, antal inblandade anställda, hur komplexa processerna är och så vidare. Oavsett vilket, så behöver alla processer som berör de levande djuren beskrivas.

Fixering
enligt rutin

Den som ansvarar för bedövning, bedömning om bedövningen varit effektiv och länkar levande djur har kompetensbevis för detta.

(I detta exempel är bedövningen mekanisk)

Bedövning

Vapnets mynning placeras i rätt vinkel mot pannan på platsen X (djurslagsspecifk).

Djuret faller, kontroll
av bedövningens
effekt

Direkt efter bedövning kontrolleras att bedövningen är tillräcklig på varje djur genom kontrollera att:
Djuret faller, inga försök på att resa sig
Rättningsreflex är frånvarande
Ingen vokalisering sker (djuret ger inte ifrån sig ljud)
Inga rytmiska andningsrörelser sker
Djurets ögon är öppna och blicken är riktad framåt

Länkning sker genom att..... XYZ

(Djur som skjutits med nackskott, avblodning påbörjas på liggande djur: se rutin för avlivning.)

Djuret är konstaterat
bedövat, länkning
sker

Direkt före och under länkning kontrolleras att bedövningen på varje djur fortfarande är tillräcklig genom att kontrollera att:
Rättningsreflex är frånvarande
Ingen vokalisering sker
Inga rytmiska andningsrörelser sker
Ögonreflex är frånvarande
Djurets ögon är öppna och blicken är riktad framåt

OMBEDÖVNING – varje tillfälle av otillräcklig bedövning rapporteras (efter att åtgärd är vidtagen enligt nedan) till den djurskyddsansvarige!

Fixering
enligt rutin

Bedövning

Vapnets mynning placeras i rät vinkel
mot pannan på platsen X
(djurslagsspecifk).

Reservutrustning finns omedelbart
tillgänglig på plats YY, laddad med XX

Djuret faller, kontroll
av bedövningens
effekt

Ett djur som visar tecken på otillräcklig
bedövning, bedövas omedelbart om.

Omskjutning sker inte i samma hål.
Omskjutning sker 1-2cm vid sidan av det
ursprungliga skothålet.

Efter omskjutning kontrolleras bedövningens
effekt återigen:

- Rättningsreflex är frånvarande
- Ingen vokalisering sker
- Inga rytmiska andningsrörelser sker
- Ögonreflex är frånvarande
- Djurets ögon är öppna och blicken är riktad framåt

Länkning sker genom att..... XYZ

(Djur som skjuts med nackskott:
avblodning påbörjas på liggande djur, se
rutin för avlivning.)

Djuret är konstaterat
bedövat, länkning
sker

Direkt före och under länkning kontrolleras att
bedövningen fortfarande är tillräcklig genom att
kontrollera att:

- Rättningsreflex är frånvarande
- Ingen vokalisering sker
- Inga rytmiska andningsrörelser sker
- Ögonreflex är frånvarande
- Djurets ögon är öppna och blicken är riktad framåt

Ett djur som visar tecken på otillräcklig
bedövning, bedövas omedelbart om.

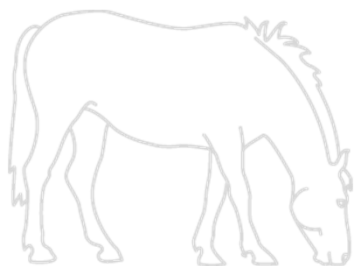
6.1 Underhåll och besiktning - ordinarie bedövningsutrustning

Daglig besiktning
kvitteras.

Månad.....

Regelbundet
underhåll enligt
tillverkarens
anvisningar
kvitteras.

Månad.....

Datum	Signatur
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
OSV	

Datum	Åtgärd	Signatur
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
OSV		

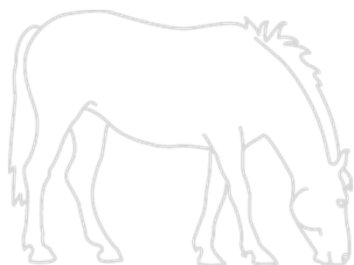
6.2 Underhåll och besiktning - reservutrustning

Daglig besiktning
kvitteras.

Månad.....

Regelbundet
underhåll enligt
tillverkarens
anvisningar
kvitteras.

Månad.....

Datum	Signatur
1	
2	
4	
6	
7	
OSV	

Datum	Åtgärd	Signatur
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
OSV		

6.1 och 6.2, fortsättning

Kontroll och underhållsåtgärder journalförs

Skjutvapnets skötsel innefattar rengöring, smörjning och kontroll av eventuella packningar varje dag det används. Även det vapen som finns tillgängligt och som ska användas för avlivning av skadade och sjuka djur vid ankomst och vid uppstallning i hägnen omfattas av denna standardrutin.

Underhåll och kontroll sker i enlighet med tillverkarens anvisningar.

Tillverkarens anvisningar finns här:

På hyllan bakom torkskåpet

.....

Den personal som har i uppgift att utföra kontroll och underhåll och som särskilt utbildats för detta är följande:

Kim Kinning

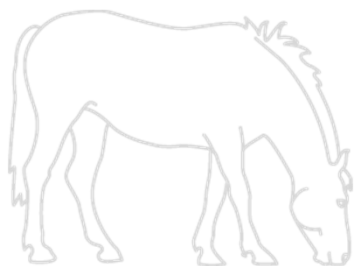
.....

Sara Stark

.....

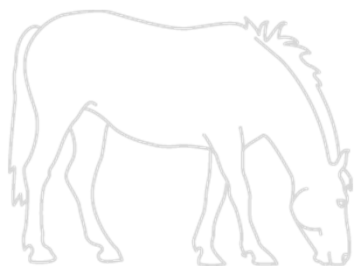
Lasse Lyra

.....

7.1 Avblodning

Detta är ett exempel på utformning av standardrutiner. Företaget anpassar sina standardrutiner efter vad som framgår i vägledningen och efter de specifika förhållanden som råder på anläggningen. De nedan angivna exemplen ska inte ses som heltäckande eller på förhand godkända av de behöriga myndigheterna. Däremot är de utformade på varierande vis, vilket förhoppningsvis kan tjäna som inspiration. Det är alltså viktigt att standardrutinerna ALLTID anpassas efter de lokala förutsättningarna. Detta innebär även att detaljeringsgraden kan variera, beroende på slakteriets storlek, antal inblandade anställda, hur komplexa processerna är och så vidare. Oavsett vilket, så behöver alla processer som berör de levande djuren beskrivas.

Jordbruksverket Bedövning enligt rutin

Den som länkar, hänger upp, avblodar och bedömer om djuret är dött, har kompetensbevis för detta.

Längsta tidsintervall bedövning → avblodning
60s för djur som skjutits i pannan
15s för djur som skjutits i nacken

När **samma person ansvarar** för bedövning, fixering, upphängning och avblodning av djuren, utförs samtliga av dessa moment på ett djur innan de utförs på ett annat djur.

Länkning och upphängning

På djur som skjutits i nacken påbörjas avblodning på liggande djur.

Kontroll av bedövning

Direkt före och under avblodning kontrolleras att bedövningen fortfarande är tillräcklig genom att kontrollera att:

Rättningsreflex är frånvarande
Ingen vokalisering sker
Inga rytmiska andningsrörelser sker
Ögonreflex är frånvarande
Djurets ögon är öppna och blicken är riktad framåt

Vid misstanke om att djuret inte är tillräckligt bedövat, bedövas djuret på nytt (se rutin för omedbedövning).

Tillfällen av otillräcklig avblodning rapporteras till den djurskyddsansvarige som dokumenterar, utreder orsak och fastställer åtgärd.

Avblodning

Avblodning sker genom att med stickkniv öppna de båda halspulsåderna eller det gemensamma blodkärl som dessa utgår ifrån.

Vid misstanke om att djuret inte är dött, bedövas och avblodas djuret omedelbart på nytt.

Kontroll av att djuret är dött

Fastställande av död sker genom kontroll av följande parametrar:

Grundförutsättningar finns:

Förväntad mängd blod har runnit ut ur kroppen och blodflödet har upphört.

Inga livstecken ses:

Inga andningsrörelser ses.
Kroppen hänger slappt.
Öronen hänger, tungan är slapp.
Ögonen är öppna, stilla, riktade framåt/utåt och pupillerna är vidgade.

Tillräcklig tid har förflutit

Minst 2 minuter har förflutit sedan dess avblodning inletts.

Stickprovskontroll görs varje genom kontroll hornhinnereflex eller smärtskänslighet.

(I detta exempel är bedövningen mekanisk)

